

ประโยชน์ของการเป็น
พุทธบริษัท

พุทธทาสภิกขุ

ประโยชน์ของการเป็นพุทธบริษัท

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยาย พูดกับนักศึกษาและนักเรียนรวมกันหลายคณะ

วันที่แสดง ๒๖ สิงหาคม ๒๕๒๒

รหัส ๔๑๒๕๒๒๐๘๒๖๐๐๐

ผู้ถอดเสียง นพวรรณ พุ่มเงินพวง

ผู้ตรวจทาน อริศรา ถนัดงาน ธนาธิษณ์ อัศรรกร และฝ่ายจดหมายเหตุ

ISBN 978-616-7574-70-7

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน ๒๕๖๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

สมทบการผลิต ๑๐ บาท

ประสงค์รับหนังสือเพื่อใช้ในงานพิธีหรือเผยแพร่ในวาระต่างๆ ติดต่อที่

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๙๓๖ ๒๔๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

โทรสาร : ๐ ๒๙๓๖ ๒๖๔๕

อีเมล : bookclub@bia.or.th

Facebook : [bookclub.bia](https://www.facebook.com/bookclub.bia)

www.bia.or.th

อรรถกถา กับ มรดกในหนังสือ

ที่ใครจะรู้ว่า ตอนที่มองอะไร ลองแยกเล่มหนังสือ
ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่สองอย่าง คือ ละคร-ตลกที่ใช้พิมพ์
กับความรู้ หรือคุณธรรมที่ดี ที่อยู่ในหนังสือเล่มนั้น. มรดก
ที่หนังสือ ย่อมมอบถึง มรดกของความดี ด้วยภาคตามด้วย
มรดก พร้อมกับมรดกของละคร-ตลก ~~และ~~ ^{บาง}เล่มในมรดกที่
หนังสือหนึ่ง อย่างใด ก็ไว้.

ส่วนมรดก อรรถกถา ย่อมไม่เป็นเช่นนั้น ความดี
นั้นให้เปล่า ที่เลื่อง, ส่วน ^{และละคร-ตลก} ละคร-ตลก หรือ บทประพันธ์ ที่ใส่
ความรู้ นั้น มัก ต้อง ขอคืน เช่นเดียวกับบทประพันธ์ ที่ ใส่
ให้ใส่แกวไปถวายพระที่วัด. ขอคืน เพราะคน
ต้องใส่ไปถวาย อีกหลายครั้ง! จนกว่าจะถึงถึงที่วัด.

งานอรรถกถา มักตกเป็นมรดกที่หนังสือไป.
ขอจบพิจารณาแล้ว ด้วยดี ทั้งสองอย่าง, จะได้เห็นใจ
กันดี! ~~และ~~ ^{และ} ร่วมรักกันได้.

สารบัญ

ธรรมะนั้นคือเรื่องของธรรมชาติ	๖
ชีวิตคืออะไร	๑๐
นั่งแวดล้อมรอบ ๆ พระพุทธเจ้าให้ได้ จึงจะเป็นพุทธบริษัทโดยแท้จริง	๑๕
การปฏิบัติเป็นผู้ตื่นอยู่ จนความเป็นพุทธบริษัทสมบูรณ์	๒๑
ทุกอย่างเป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา	๓๑
อบรมจิต บังคับจิตของเรา ให้สัมผัสกับสิ่งที่เรียกว่า พระนิพพานหรือวิสังขาร	๔๒

ท่านครูบาอาจารย์ นักศึกษา นักเรียน ผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย,

เดี๋ยวนี้เรามารวมกันอยู่ที่นี้ หลายหมู่ หลายคณะ ล้วนแต่
ประสงค์จะฟังธรรมะอย่างใดอย่างหนึ่ง บางคณะก็ระบุม่าแล้ว
ว่า ขอฟังเรื่องธรรมะเกี่ยวกับชีวิต อาตมาจะพูดโดยหัวข้อที่
ครอบคลุมไปหมดได้ในคราวเดียวกัน ขอให้แต่ละคนหรือแต่ละ
พวกจงแยกแยะเอาเอง กำหนดเอาเอง สำหรับตอบปัญหาของ
ตน ๆ คงจะพอสำเร็จประโยชน์ได้ โดยที่ไม่ต้องพูดหลายครั้ง
หลายหน

ธรรมะนั้นคือเรื่องของธรรมชาติ

...

ในข้อแรกที่สุดนี้ ก็อยากจะเตือนกันสักหน่อยก่อนว่า การมาศึกษาหรือฟังธรรมะที่นี้เรามีกันในขณะที่ขณะนี้คือ อย่างที่นั่งอยู่กลางดินในบรรยากาศเช่นนี้ ขอให้ระลึกนึกถึงว่า มันคล้ายกันกับบรรยากาศในครั้งพุทธกาล ในภูมิประเทศที่คล้ายกันกับที่พระพุทธเจ้าท่านแสดงธรรม

คืออยู่กันอย่างป่า ป่า ใช้คำอย่างนี้มันง่ายดี มีใจความสำคัญอยู่ที่ว่าใกล้ชิดธรรมชาติ เป็นไปตามธรรมชาติ มีโอกาสสัมผัสธรรมชาติได้เต็มที่ ก็มีจิตใจที่ธรรมชาติช่วยปรุงแต่งให้อย่างมีความเหมาะสมที่จะเข้าใจธรรมะ เพราะเรื่องของธรรมะก็คือเรื่องของธรรมชาติ

นี่ขอให้กำหนดจดจำไว้เป็นหัวข้อ ข้อแรกว่าเรื่องของธรรมะนั้นก็คือเรื่องของธรรมชาติ ในฐานะที่เป็นตัวธรรมชาติเองก็มี ในฐานะที่เป็นกฎของธรรมชาติก็มี รู้ธรรมชาติแล้วก็ต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกตามกฎของธรรมชาติ แล้วก็ต้อง

รับผลตามหลักเกณฑ์ของธรรมชาติ มากไปกว่านั้นไม่ได้ นี่ มันกลายเป็นเรื่องของธรรมชาติไปหมด

ขอให้ความรู้สึกในข้อนี้ด้วย และก็คงจะพอใจในการ
ที่นั่งกลางดินอย่างนี้ มันง่ายแก่การที่จะระลึกนึกถึงพระพุทธ
องค์คือ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้มีพระภาค
พระองค์นั้น ว่าเป็นถึงอย่างนั้นท่านก็ยังเป็นบุคคลที่ประสูติ
กลางดิน ตรัสรู้ก็เมื่อนั่งกลางดิน อยู่กันอย่างพื้นดิน กฎีพื้นดิน
ก็สอนกลางดิน แม้แต่ขณะที่เดินทางก็สอนได้ และในที่สุดก็
เสด็จปรินิพพานที่เราเรียกกันภาษาชาวบ้านว่าดับขันธคือตาย
นั่นแหละก็กลางดิน

นี่ควรจะฝังอยู่ในใจของเราว่าท่านประสูติกลางดิน ตรัสรู้
กลางดิน แสดงธรรมจักรหรือสั่งสอนอะไรทุกอย่างก็กลางดิน
ในที่สุดก็ตายกลางดิน เราควรจะชอบใจแผ่นดิน ลูบคลำด้วย
ความเคารพ ไม่ควรจะนั่งเหยียดดินเล่นอย่างกับลิงเหยียดดินหาแมลง

เราควรจะลูบคลำแผ่นดิน พอใจในแผ่นดิน ที่ว่าเป็นที่
ประสูติ ตรัสรู้ แสดงธรรม และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า นึก
อย่างนี้เขาเรียกว่า *พุทธานุสติ - สติตามระลึกถึงพระพุทธเจ้า* มัน

ได้บุญ ได้กุศล ในส่วนปฏิบัติทางจิต ทางสมาธิ เพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่ง นอกไปกว่าที่จะมาฟัง และจด ๆ จำ ๆ ไปเพียงอย่างเดียว

ขอให้ทุกคนมีจิตระลึกนึกถึงพระพุทธเจ้า ผู้ประสูติกลางดิน ตรัสรู้กลางดิน แสดงธรรมกลางดิน นิพพานกลางดิน ด้วยเรื่องทั้งหลายที่เราอุตสาหะทำกันจนถึงที่นี่ ด้วยความลำบาก หรือหมดเปลือง เสียเงิน เสียเวลา เสียเรี่ยวแรงมาที่นี่ แล้วจะได้อะไรคุ้มกัน

มันต้องได้จิตใจอย่างใหม่ ๆ ไปกว่าที่เรามีอยู่ตามธรรมดา มีจิตใจที่คล้ายพระพุทธเจ้า ซึ่งเดี๋ยวก็จะได้กล่าวให้ฟัง นี่ข้อปรารภข้อแรก ว่าจงพอใจในการที่ได้มานั่งกลางดิน พอใจไม่รังเกียจที่จะนั่งกลางดิน ซึ่งจะถือว่าเป็นที่นั่ง ที่นอน ของพระพุทธเจ้า จงใช้แผ่นดินนี้ให้สำเร็จประโยชน์อย่างนี้

ที่นี้เรื่องที่จะพูดนี้ จะพูดโดยหัวข้อว่าประโยชน์ของความเป็นพุทธบริษัท ประโยชน์ของความเป็นพุทธบริษัท เราทุกคนเป็นพุทธบริษัทอย่างน้อยก็ด้วยการปฏิบัติญาณตน เราจะได้รับประโยชน์อะไรจากการเป็นพุทธบริษัท นี้เราต้องรู้ ต้องเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จึงจะมีศรัทธา มีฉันทะ มีวิริยะ มีจิตตะ มีวิมังสา

ในการที่จะศึกษาพระพุทธศาสนา ประโยชน์ของความเป็นพุทธบริษัทนั้น ถ้าได้ก็คือได้ธรรมะสำหรับชีวิตนั่นเอง จึงไม่ต้องแยกออกไปเป็นหัวข้ออีกหัวข้อหนึ่งก็ได้ว่าธรรมะสำหรับชีวิต ขอให้ประโยชน์สำหรับการเป็นพุทธบริษัทไปก็แล้วกัน

การนั่งกลางดินอย่างนี้
มันง่ายแก่การที่จะระลึกนึกถึงพระพุทธองค์

...

ผู้ประสูติกลางดิน ตรัสรู้กลางดิน
แสดงธรรมกลางดิน นิพพานกลางดิน

...

จงพอใจในการที่ได้มานั่งกลางดิน
ซึ่งจะถือว่าเป็นที่นั่ง ที่นอน ของพระพุทธเจ้า

ชีวิตคืออะไร

...

ความสำเร็จ ประสบความสำเร็จในการเป็นพุทธบริษัท
นั่นแหละ มันทำให้มีธรรมะในชีวิต ชีวิตที่เป็นพุทธบริษัทได้ก็
เพราะว่ามันมีธรรมะ มีชีวิต มีธรรมะ ก็มีความเป็นพุทธบริษัท
นี่เราจะพูดกันถึงเรื่องชีวิตกันเสียสักหน่อย ดูเหมือนเราจะมี
ความหมายของคำว่าชีวิตกันแต่ในภาษานักประพันธ์

คนพูดก็จะไปจำคำภาษานักประพันธ์มาพูดเสียมากกว่า
ทั้งที่ไม่รู้ว่าชีวิตนั้นมันคืออะไร เราจะรู้จักชีวิตในแง่ของ
ธรรมชาติหรือในแง่ของวิทยาศาสตร์ หรือในแง่ของนักปรัชญา
ในแง่ของนักศาสนา ก็ยังมีทางที่จะต้องดูหรือรู้จักกันอีกใน
หลาย ๆ ทาง

ฉะนั้นเราพิจารณาถึงคำว่าชีวิตกันเป็นข้อแรก บางทีจะ
มีประโยชน์ ขอให้ตั้งใจฟัง ใ้ชีวิตในอันดับแรกก็คือความมีชีวิต
อยู่ในเซลล์เซลล์หนึ่ง คนที่เคยเรียนวิทยาศาสตร์ในแง่ชีววิทยา
บ้างแล้วก็ย่อมรู้จักสิ่งที่เรียกว่าเซลล์ ซึ่งเล็กมากและประกอบ

กันขึ้นมาเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิต นับตั้งแต่ต้นไม้ขึ้นมา ในเซลล์แต่ละเซลล์นั้นมันก็มีชีวิต

ศูนย์กลางในเซลล์นั้นยังคงอยู่ ยังเป็นอยู่ ก็เรียกว่าไอเซลล์นั้นมีชีวิต ชีวิตอย่างนั้นมันเป็นเองโดยธรรมชาติ แต่แม้มันจะเป็นชีวิตที่น้อยต่ำเพียงไร มันก็มีลักษณะแห่งความมีชีวิต และต้องมีความรู้สึกอยู่ในระดับหนึ่ง เพราะว่าเซลล์เหล่านี้ก็รู้จักต่อสู้เพื่ออยู่รอด รู้จักรับอาหาร รู้จักพยายามเพื่อจะมีชีวิตอยู่

นี่ชีวิตในระดับต่ำที่สุดคือชีวิตของเซลล์ เซลล์หนึ่ง ๆ ที่นี้เซลล์ทั้งหลายประกอบกันเข้าเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แล้วก็หลาย ๆ กลุ่ม มันก็ประกอบขึ้นเป็นรูปเป็นร่างอย่างนั้นอย่างนี้ อันดับแรกก็เป็นพืชพันธุ์พฤกษชาติ นับตั้งแต่ตะไคร่น้ำขึ้นไป จนถึงต้นไม้ที่ใหญ่โต

นี่มันก็มีชีวิตเป็นชีวิตของต้นไม้หรือพฤกษชาติ นี่ก็เป็นเองโดยธรรมชาติ เป็นไปได้เองโดยธรรมชาติ ต้นไม้มันเป็นอยู่ได้เอง เจริญอยู่ได้เองตามวิธีการของธรรมชาติ ที่นี้ชีวิตที่สูงขึ้นมากก็เป็นสัตว์คือชีวิตที่เคลื่อนที่ได้ นับตั้งแต่ มด แมลง ขึ้นไป จนถึงสัตว์ใหญ่สัตว์โต

วิวัฒนาการแต่ละสายไปจบอยู่ที่ความเป็นข้างข้าง เป็นปลาวาฬบ้าง เป็นนกในอากาศบ้าง แต่มันก็ยังคงเป็นสัตว์เดรัจฉานอยู่นั่นเอง และเป็นชีวิตที่เป็นไปตามธรรมชาติ ทำไมเรียกว่าเป็นไปตามธรรมชาติ เพราะมันไม่ได้เข้าโรงเรียนอย่างพวกเธอ มันไม่มีความรู้ ไม่มีการศึกษา มันก็ต้องเป็นไปอย่างธรรมชาติ

ที่นี้ชีวิตที่สูงขึ้นมาจากสัตว์เดรัจฉานก็มาถึงคน คนธรรมดาที่ยังไม่มีการศึกษาอย่างกับเป็นคนป่วยคนแรก ๆ ที่สุดนี้ก็ไม่ใช่จะแตกต่างจากสัตว์มากนัก นี่เราเรียกว่าเป็นคนตามธรรมชาติ มันเป็นไปเองตามธรรมชาติ

อ้าว ที่นี้ชีวิตนี้มันวิวัฒนาการขึ้นมาเป็นคนทีรู้อะไรได้คือเป็นมนุษย์ขึ้นมา เป็นคนนะเป็นตามธรรมชาติ เป็นมนุษย์นี้ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติแล้ว เพราะมันเกิดมีความรู้อะไรขึ้นมาแล้วมันก็ประพฤติกรรมกระทำหรือจัดความเป็นคนนั้นให้มันสูงกว่าที่ธรรมชาติจะเป็นไป อย่างนี้เราเรียกว่าเป็นมนุษย์ธรรมดา นี่ถ้าว่ามนุษย์ธรรมดานี้มันจะวิวัฒนาการสูงขึ้นไปอีก

มันก็กลายเป็นมนุษย์ขั้นที่เรียกว่า อริยบุคคล พระอริยเจ้า

คือ พระอรียบุคคล สูงสุดอยู่ที่ความเป็นพระพุทธเจ้า นี่ชีวิตมันมีอยู่หลายระดับอย่างนี้ ชีวิตอย่างเซลล์น้อย ๆ ชีวิตอย่างพืชพันธุ์ต้นไม้ ชีวิตอย่างสัตว์เดรัจฉาน ชีวิตอย่างคนธรรมดา นี่มันก็มีชีวิต

ในสิ่งที่มีชีวิตมันก็มีเมล็ดพืชแห่งความรู้ เขาเรียกกันว่าธาตุรู้ ในเซลล์หนึ่ง ๆ มันก็มีธาตุรู้ ไอ้เซลล์นั้นมันก็รู้จักต่อสู้อุจจกกินอาหาร รู้จักอะไรของมัน มันมีธาตุรู้เพียงแค่นั้น ในต้นไม้มันก็มีธาตุรู้ รู้จักกินอาหาร รู้จักโน้มไปหาแสงแดด รู้จักสืบพันธุ์ รู้จักมีความรู้สึกต่อสู้อ มันก็มีธาตุรู้

นี่มาถึงสัตว์มันก็มีธาตุรู้มากกว่าต้นไม้ขึ้นไปอีก มาถึงคนแม้คนธรรมดาสามัญมันก็มีธาตุรู้มากไปกว่าสัตว์อีก ทั้งหมดนี้มีธาตุรู้ในลักษณะที่เป็นเหมือนกับเมล็ดพืช คือ สิ่งที่จะต้องขยายตัวเบิกบานออกไป ช่วยจำคำว่าเบิกบานไว้ให้ดี ถ้ามันหยุดอยู่ มันหยุดอยู่ มันนิ่งอยู่ มันไม่เบิกบานแล้วมันก็ไม่มีวิวัฒนาการ

ที่นี้ก็มาถึงชั้นมนุษย์ สูงกว่าคนคือมนุษย์ นี่เมล็ดพืชแห่งธาตุรู้ นั้นมันถูกเพาะหวานให้เกิดเป็นต้น เป็นลำอะไรขึ้นมา จน

กระทั่งถึงชีวิตชั้นพระอริยบุคคล มันก็เป็นการเพาะหว่านที่ได้ผลคือองกงามเป็นต้น และมันก็เป็นการเบิกบานถึงที่สุด เราจึงมีคำบัญญัติสำหรับพระพุทธเจ้าว่า พระพุทธเจ้าคือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

นี่บทสวดมนต์ก็มีอยู่แล้วว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เมล็ดพืชแห่งความรู้ เพาะปลูกแล้ว เจริญเติบโตแล้ว เบิกบานถึงที่สุดแล้ว นี่เราจะเป็นพุทธบริษัทของพระพุทธเจ้า เราก็ต้องรู้เรื่องนี้ รู้ความหมายของคำว่า พุทธะ นี่เป็นคำที่ต้องการจะให้อ่านอย่างยั้งทุกคน ไม่เสียที่ที่ว่าปฏิญาณตนว่าเป็นพุทธมามกะ เป็นต้น

...

พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

เมล็ดพืชแห่งความรู้ เพาะปลูกแล้ว

เจริญเติบโตแล้ว เบิกบานถึงที่สุดแล้ว

นี่เราจะเป็นพุทธบริษัทของพระพุทธเจ้า

เราก็ต้องรู้เรื่องนี้

...

นั่งแวดล้อมรอบ ๆ พระพุทธเจ้าให้ได้ จึงจะเป็นพุทธบริษัทโดยแท้จริง

...

พุทธบริษัท แปลว่าบริษัทของผู้รู้ คำว่าบริษัท ตัวพยัญชนะแปลว่านั่งกันเป็นวงรอบ ๆ จุดศูนย์กลางอะไรสักอย่างหนึ่ง ถ้าเขานั่งกันเป็นวงล้อมวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่ง ก็เรียกว่าบริษัท เขาจะตั้งบริษัททำอะไร ๆ ก็ต้องมีลักษณะอาการอย่างนั้น เดี๋ยวนี้เราเป็นพุทธบริษัท ก็คือนั่งแวดล้อมรอบ ๆ พระพุทธเจ้า

เราต้องนั่งแวดล้อมรอบ ๆ พระพุทธเจ้าให้ได้ จึงจะเป็นพุทธบริษัทโดยแท้จริง ถ้าไม่อย่างนั้นก็เป็นพุทธบริษัทหลอก **คือเป็นกันแต่ปากหรือไม่จริง จึงต้องฟังให้ดี ๆ** ว่าจะ**เป็นพุทธบริษัทที่แท้จริงได้อย่างไร** นี้ก็มาถึงคำว่า พุทธ พุทธะ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน รู้คือรู้สิ่งที่ควรจะรู้ สิ่งที่มีมนุษย์สมบูรณ์แบบควรจะรู้ ก็ต้องรู้

ที่นี้ตื่น คือตื่นจากหลับ คนธรรมดาที่ไม่รู้เปรียบเหมือน

กับคนหลับ หรือว่าคนทุกคนเมื่อหลับมันก็คือผู้ที่ไม่รู้ ต่อเมื่อตื่นจากหลับ ตื่นจากนอน มันจึงจะเป็นผู้รู้ แต่นี้ คำว่าหลับนี้ หมายถึงเรื่องทางจิต ทางวิญญาณ นั่งอยู่ที่นี้ เดียวนี้กำลังหลับ อยู่ก็ได้ หลับอยู่ทางจิต ทางวิญญาณ คือไม่รู้อะไร ถึงมานั่งใจลอย โงกวงอยู่ที่นี่ก็ได้ นี่ก็เรียกว่าหลับเหมือนกัน มันยังไม่ตื่นแม้มานั่งอยู่ที่นี้แล้วมันก็ยังไม่ตื่น คือจิตใจของเขายังไม่ได้ตื่นจากหลับ คือความโง่ ภาษาธรรมชาติเขาเอาอวิชาหรือโหมะ หรือความโง่นี้ว่าเป็นความหลับ เราต้องตื่นจากความหลับ คืออวิชาหรือกิเลสก็แล้วแต่จะเรียก

ถ้าเรายังหลงอยู่ด้วยอวิชา ด้วยกิเลสแล้วก็เรียกว่าหลับทั้งนั้น แม้จะวิ่งเต้น เล่นกีฬาอะไรอยู่มันก็เป็นความหลับ เป็นคนหลับ เพราะมันไม่รู้เรื่องที่ควรจะรู้ นี่ถ้าว่าตื่นก็ต้องรู้สิ่งที่ควรจะรู้ และไมโง่หรือไมโง่อีกต่อไป นี่เรียกว่า ผู้ตื่น พระพุทธเจ้าท่านเป็นผู้ตื่นจากหลับแห่งกิเลส แห่งอวิชา ท่านก็เป็นคนแรกเสียด้วย

และก็ไม่มีการปลุก ท่านตื่นเอง จึงเรียกว่า สัมมาสัมพุทธะ ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง ไม่ต้องมีใครมาปลุกท่าน ก็ตื่นของ

ท่านได้เองตามโดยวิธีการของท่าน นี่ตื่นได้เองอย่างนี้เราถือเป็นคน
บุคคลสูงสุดเป็นพระศาสดาที่เรายอมรับนับถือ นี่เมื่อท่านตื่น
แล้วก็มีผลของความตื่นคือเบิกบาน

คนหลับนั้นมันเบิกบานไม่ได้ มันกรน มันละเมอ อันนี้มัน
ยังไม่เบิกบาน ให้มันงัวเจียว ง่วงนอน มันก็ไม่เบิกบาน ต่อเมื่อมัน
ตื่นโดยสมบูรณ์ สดชื่น แจ่มใส จึงจะเรียกว่าผู้เบิกบาน

พระพุทธเจ้าเบิกบานถึงที่สุด เพราะไม่มีกิเลส แห่ง
ความหลับ หรือความหลับแห่งกิเลสอวิชชา เป็นต้น มา
ครอบงำท่าน เดียวนี้เราจะเป็นสาวกของท่าน เป็นบริษัทของ
ท่าน เราต้องยึดหลักนี้ให้ได้ มันง่าย ๆ ที่จะจำกันเพียง ๓ คำ
ว่าเราจะเป็นผู้รู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน

เราจะต้องรู้สิ่งที่มนุษย์ควรจะรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
เราจะต้องตื่น คือเคลื่อนไหวอยู่ ไม่ใช่นอนนิ่งอยู่เหมือนกับ
คนหลับ เมื่อเราตื่นและก็ต้องเคลื่อนไหว และก็มีกาปฏิบัติ
นั่นเอง คนหลับไม่ได้ทำอะไรไม่มีการปฏิบัติอะไร แต่คนตื่น มี
การเคลื่อนไหว มีการปฏิบัติ

เพราะนั้นเราจึงตื่นอยู่ด้วยการปฏิบัติตามความรู้ที่เรา

แล้ว เราจึงเป็นผู้รู้ชนิดที่ตื่นอยู่ด้วยการปฏิบัติ เคลื่อนไหวไปมา อยู่ด้วยการปฏิบัติ หลังจากนั้นก็จะเป็นผู้เบิกบาน คือได้รับผลของการปฏิบัติ พุทให้สั่งลงมาก็ว่าเราต้องรู้และเราต้องปฏิบัติ และเราก็ต้องได้รับผลของการปฏิบัติ

นี่แหละคือความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน และเรียกตัวเอง ได้ว่าเป็นพุทธบริษัท คือ มานั่งแวดล้อมรอบ ๆ พระพุทธเจ้า ก็เพื่อจะเป็นอย่างพระพุทธเจ้า คือรู้ คือตื่น คือเบิกบาน เรื่องที่จะต้องพูดกัน จึงมีเรื่องความรู้ เรื่องการปฏิบัติ และเรื่องได้รับผลของการปฏิบัติเพื่อจะเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

พูดถึงความรู้ เราต้องรู้ถูกต้อง ถูกต้อง ถูกต้องตามอะไร ตามความจริง ตามความจริงของอะไร ก็ต้องตามความจริงของธรรมชาติ เพราะไม่มีอะไรที่จะไม่ใช่ธรรมชาติ ไม่มีอะไรที่จะไม่ต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ เราจึงต้องรู้ความจริงของธรรมชาติ เรียกว่า รู้สัจธรรมของธรรมชาติ

ธรรมชาติในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ เป็นอยู่ ตั้งอยู่ ในตัวเรา นอกตัวเรา เราก็ต้องรู้ธรรมชาติส่วนนี้ และยังต้องรู้กฎของธรรมชาติว่ามีอยู่อย่างไรโดยเด็ดขาด และต้องปฏิบัติให้ถูก

ตามกฎของธรรมชาติ ที่เราจะมีความเป็นมนุษย์ขั้นดีที่สุด คือมีความสงบสุข หรือเบิกบานกันจริง ๆ

กฎของธรรมชาตินั้นท่านเรียกว่า กฎของอิทัปปัจจยตา แปลกหู คงจะลำบากแก่การเข้าใจ ต้องไว้พูดโดยละเอียดอีกส่วนหนึ่ง เดียวนี้อ้างถึงแต่เพียงสักว่าชื่อของมัน เราจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของอิทัปปัจจยตาหรือปฏิจสมุပ္บาท

เราจึงจะได้รับผลเป็นผู้เบิกบาน คือไม่มีความทุกข์ เราจะต้องรู้ตามกฎของธรรมชาติ นับตั้งแต่ว่าเราจะกินอาหารอย่างไร จะถ่ายอุจจาระปัสสาวะอย่างไร จะอาบน้ำ จะบริหารร่างกายอย่างไร เป็นอยู่ให้ถูกต้องในบ้านในเรือนอย่างไร นี่เรียกว่ามันรู้แล้วปฏิบัติให้ถูกต้อง ถ้าเป็นเรื่องง่าย ๆ กินอย่างไร แต่งตัวอย่างไร มันก็รู้กันอยู่ สอนกันอยู่

แต่ที่ลึกลงไปกว่านั้นเรายังไม่รู้ คือปฏิบัติอย่างไรจึงจะไม่เกิดกิเลสไม่เกิดความทุกข์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น นี่เรายังไม่รู้ นั้นจะต้องพยายามที่จะรู้และรู้ต่อไปให้ถึงที่สุด ท่านทั้งหลายจงตั้งใจที่จะรู้กฎของธรรมชาติให้ถูกต้อง ว่าจะต้องดำรงกาย วาจา ใจอย่างไร เราจึงจะเบิกบาน มีแต่ความเบิกบาน ไม่มีความทุกข์ นี้

เรียกว่าความรู้ จะต้องรู้ จะต้องเป็นผู้รู้ ตามอย่างพระพุทธเจ้า
ให้จนได้ เรื่องมันมากก็ต้องฝากไว้ให้ศึกษาเอาเองบางส่วน
ต่อไปข้างหน้า

เราจะเป็นผู้รู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน

...

"รู้" สิ่งที่มนุษย์ควรจะรู้ เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

"ตื่น" คือเคลื่อนไหวอยู่ มีการเคลื่อนไหว มีการปฏิบัติ
อยู่ด้วยการปฏิบัติตามความรู้ที่เรารู้แล้ว

"เบิกบาน" คือได้รับผลของการปฏิบัติ

...

การปฏิบัติเป็นผู้ตื่นอยู่ จนความเป็นพุทธบริษัทสมบูรณ์

...

ที่นี้มาพูดถึงการปฏิบัติเป็นผู้ตื่นอยู่ เคลื่อนไหวอยู่ ไม่อยู่นิ่ง นี่เป็นการปฏิบัติ การปฏิบัตินี้ต้องให้ถูกต้อง ถูกต้องตามอะไร ตามขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของเรา เราทุกคนมีวิวัฒนาการตั้งแต่คลอดจากท้องมารดาจนมาเป็นเด็กทารก เด็กเต็บโต เด็กวัยรุ่น เป็นหนุ่มเป็นสาว เป็นผู้ใหญ่ เป็นบิดามารดา เป็นผู้เฒ่า

นี่เป็นขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการ มีระบบของธรรมชาติจำกัดไว้ว่าจะต้องถูกต้องตามขั้นตอนนั้น ๆ จึงจะอยู่เป็นผาสุกได้ เป็นเด็กที่ดีถูกต้อง จนเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติหรือสังคม กระทั่งเป็นพุทธมามกะที่ดีของพระพุทธเจ้า

นี่แล้วแต่ว่ามีขั้นตอนอย่างไร นั่นต้องถูกต้องทุกขั้นตอน

กระทั่งเป็นหนุ่มเป็นสาวก็มีความถูกต้องในความเป็นหนุ่มเป็นสาว ไม่ทำอะไรให้น่าเกลียดน่าชัง เหมือนที่กำลังเป็นอยู่โดยมากนั้นมันผิด ผิดจากธรรมชาติ ผิดจากขั้นตอน

กระทั่งเป็นผู้ใหญ่ เป็นคนแก่คนเฒ่า เขาก็ยังมีเรื่องที่ต้องปฏิบัติให้เหมาะสมเพื่อความเป็นคนแก่คนเฒ่าที่จะได้รับประโยชน์จากการเกิดมาเป็นมนุษย์ให้ถึงที่สุด แล้วก็จะได้แตกดับไปไม่เสียชาติเกิด ถ้าผิดขั้นตอนแล้วมันจะเป็นทุกข์ มันจะเต็มไปด้วยปัญหา

บางที่มันจะล้มละลายกลางคัน คือยังไม่ทันจะเป็นหนุ่มเป็นสาวด้วยซ้ำไป ก็มีความวินาศฉิบหายกระทั่งตายไป หรือว่าเป็นหนุ่มเป็นสาว ไม่ทันเป็นผู้ใหญ่ มันก็มีความวินาศฉิบหายไปนี่แหละเรียกว่ามันผิดขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของคนคนหนึ่ง ๆ

ถ้าวิวัฒนาการของมนุษย์ชาติมันก็กินความกว้างกว่านี้ เช่น ขั้นตอนของมนุษย์ที่เป็นคนป่าก็มีความถูกต้องอย่างหนึ่ง ต่อมาดีกว่าเป็นคนป่า ฉลาดขึ้นมา นั้นมันก็มีขั้นตอนที่สูงขึ้นมา ก็ต้องมีความรู้ที่สูงขึ้นไป กระทั่งมาเป็นมนุษย์ยุคปัจจุบันนี้ ก็ต้องมีขั้นตอนต่างหากจากคนป่าสมัยโน้น ก็ต้องให้มันถูกต้อง

นี่ว่าโดยธรรมชาติก็ต้องให้ถูกต้อง เช่น ต้นไม้ก็ต้องมีความถูกต้องตามความเป็นต้นไม้ จึงจะรอดอยู่ได้ เป็นสัตว์เดรัจฉานก็ต้องให้ถูกต้องอย่างสัตว์เดรัจฉาน มันจึงรอดอยู่ได้ มาเป็นคนตอนแรก ๆ เหมือนกับครึ่งคนครึ่งสัตว์ มันก็ต้องถูกต้องตามแบบนั้น มาเป็นคนสมบูรณ์แล้วก็มีความถูกต้องอย่างคน

มาเป็นมนุษย์แล้ว จิตใจสูงแล้ว ก็ต้องมีความถูกต้องอย่างมนุษย์ จนกว่าจะเป็นพระอรหันต์คน นี้เรียกว่าขั้นตอน เราจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของชีวิต นี่คือธรรมชาติของชีวิต ธรรมะกับชีวิตมันอยู่ที่ตรงนี้

ที่นี้ความถูกต้องนี้ยังจะต้องให้มันถูกต้องทั้งทางฝ่ายเนื้อหนังร่างกายและถูกต้องทั้งทางฝ่ายจิตใจ นี่คนเราไม่ได้มีแต่ร่างกายอย่างเดียวหรือมีจิตใจอย่างเดียว มันมีทั้งสองอย่าง ฉะนั้นเราจึงให้มีถูกต้องทั้งทางกายและทางใจ เดียวนี้เรามีความถูกต้องหรือว่าสนใจความถูกต้องกันแต่เรื่องทางฝ่ายของทางร่างกายเสียโดยมาก

เราต้องการจะกินดี จะแต่งตัวดี จะอยู่บ้านเรือนสวย จะทำอะไรล้วนแต่เป็นเรื่องทางฝ่ายร่างกายไปเสียหมด เห็นคน

หนุ่มคนสาวสนใจแต่จะเปิดแคตตาล็อกกางเกงยีนส์ ไม่ได้เปิดหนังสือธรรมะเหมือนกับที่สนใจอยากจะทำแคตตาล็อกกางเกงยีนส์ นี่มันพิสูจน์อยู่แล้วว่ามันสนใจแต่เรื่องทางฝ่ายวัตถุหรือทางฝ่ายร่างกาย

เราจะต้องสนใจให้ครบทั้งส่วนร่างกายและส่วนจิตใจ ส่วนจิตใจลึกซึ้งละเอียดเข้าใจยากจึงต้องการความสนใจและความพยายามเป็นพิเศษจึงจะเข้าใจเรื่องทางจิตใจ ถ้าเรื่องทางร่างกายแล้วมันเห็นได้ง่าย มันเอาอย่างกันได้ง่าย มันก็ทำตาม ๆ กันไปได้โดยง่าย มันจึงผิดไปได้ด้วยกันง่าย ๆ หรือทั้งหมด มันไม่สนใจความถูกต้อง

นี่เราต้องให้มันถูกต้องทั้งทางฝ่ายร่างกายและทางฝ่ายจิตใจ ทางฝ่ายจิตใจก็คือเรื่องธรรมะ ที่อุตสาหมาจากที่ต่าง ๆ มาประชุมกันที่นี่ ก็เพื่อจะค้นหาความถูกต้องในทางจิตใจ ยิ่งไปกว่าความถูกต้องในทางกาย นี่เราจะให้ถูกต้องทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของชีวิต ทั้งทางฝ่ายร่างกายและทั้งทางฝ่ายจิต

ที่นี่จะเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ยิ่งไปกว่านั้น มันต้องขยายความรับผิดชอบออกไปจนถึงกับว่า ทั้งของตนเองและของผู้

อื่นคือสังคม ให้มันเป็นประโยชน์ แก่ตนด้วย แก่เพื่อนมนุษย์
ทุกคนด้วย ฉะนั้นเรื่องมันจึงมากสักหน่อยที่เราจะรู้จัก เพียง
แต่ช่วยตัวเองให้รอดผู้เดียวนั้น ท่านว่ามันไม่ถูกต้อง หรือว่า
โดยธรรมชาติมันก็ไม่ยอม เพราะมันถูกอยู่คนเดียวไม่ได้ ถ้าคน
ทุกคนอยู่รอบตัวเรามันผิดแล้วมันก็ฆ่าเราตาย หรือมันก็ย้ายให้
เราหาความสุขไม่ได้ จึงต้องช่วยให้ทุกคนอยู่กันอย่างถูกต้อง มี
ความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี นี่มันจึงมีเรื่องส่วนตัวอยู่
แผนกหนึ่ง มีเรื่องของผู้อื่นหรือสังคมอยู่อีกส่วนหนึ่ง ขอให้สนใจ
ด้วย จึงจะสมบูรณ์

เอ้า พุดคราวเดียวตลอด ก็ว่าเราจะต้องมีการประพฤติก
กระทำที่ถูกต้องทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของชีวิต ทั้งใน
ด้านร่างกายและด้านจิต ทั้งที่เป็นส่วนตัวและเป็นส่วนสังคม
บทนิยามบทนี้ขอยืนยันว่าถูกต้องที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุดที่จะ
ใช้เป็นความหมายของคำว่าพระธรรมหรือพระศาสนา

เราจะต้องมีความรู้ให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ความ
เป็นมนุษย์ของเราทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการทั้งด้าน
ร่างกายและด้านจิตใจ ทั้งในที่เป็นส่วนตัวและทั้งที่เป็นส่วน

สังคม ใครเข้าใจบทนิยามบทนี้จนตลอดทุกคำ ก็จะเป็นอันว่า
เข้าใจพระธรรมหรือพระศาสนาได้โดยสมบูรณ์ ประพฤติตาม
นั้นแล้ว ความเป็นพุทธบริษัทก็จะสมบูรณ์ นี้เรียกว่าเราปฏิบัติ
คือ ตื่นอยู่ด้วยการเคลื่อนไหวที่เป็นการปฏิบัติในลักษณะที่
ถูกต้องอย่างนี้

อ้อ ทีนี้ก็มาถึงความเบิกบาน ความเป็นผู้เบิกบานที่เป็น
ผลของการปฏิบัติ เบิกบานก็หมายความว่า สบายดี แจ่มใสดี
สดใสดี เป็นสุขดี ทั้งทางฝ่ายร่างกายและฝ่ายจิตใจ

ปรากฏผลออกมาว่าเราเป็นอยู่ด้วยความพอใจในตัวเอง
เรามีความเป็นตัวเอง นี่ที่เป็นที่พอใจแก่เราอย่างยิ่ง ไม่มีเรื่อง
อิดหนาระอาใจ รังเกียดตัวเองหรือเป็นทุกข์เป็นร้อนอะไร ใคร
เป็นอย่างนี้ได้บ้าง เราจัดถูกต้อง ถูกต้องจนไม่รู้สึกความเดือด
ร้อนระส่ำระสาย รำคาญตัวเอง พอใจในเรามีตัวเองนี้

เดี๋ยวนี้เห็นแต่มีความไม่พอใจ อะไรก็ไม่พอใจ ตัวเองก็ยังไม่
พอใจ กระพืดกระเฟียดเรื่องนั้นเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา อย่าง
นี้มันหม่นหมอง มันไม่เบิกบาน เราต้องเบิกบานอยู่ด้วยความ
พอใจในตัวเองและเรายังจะต้องเบิกบาน อยู่ด้วยความพอใจ

ในสิ่งที่แวดล้อม

ทุกคนมีสิ่งแวดล้อม ในบ้านในเรือนมีบิดามารดา มีญาติ มีวัตถุสิ่งของ มีอะไรต่าง ๆ เราต้องจัดจิตใจของเราให้เข้ากันได้กับสิ่งเหล่านั้น โดยไม่มีการขัดแย้งต่อกัน เราอย่าโง่ อย่ามีกิเลสที่สร้างความขัดแย้งขึ้นในสิ่งต่าง ๆ หรือบุคคลต่าง ๆ รอบตัวเรา เรารู้แล้ว ตื่นนอนแล้ว เราสามารถจะขจัดไ้อ้ความขัดแย้งต่าง ๆ ให้หมดไป เดียวนี้ยังมีคนโง่ ทะเลาะกับแปรงสีฟัน ทะเลาะกับหลอดยาสูบ

นี่ยังมีคนโง่ถึงขนาดนี้ มันก็ไม่เบิกบานเท่านั้นแหละ ไปจัดเสียใหม่ให้ทุกอย่างมันไม่เป็นความขัดแย้ง จะเป็นเรื่องเสื้อผ้า อาหารการกินอะไรก็ตาม อย่าให้มันมี อย่าให้มันมีความขัดแย้ง แล้วก็จะเบิกบานอยู่ด้วยความพอใจ ในสิ่งแวดล้อมนี้มันเป็นเรื่องวัตถุมากไปหน่อย

ที่นี้จะพูดของเรื่องจิตใจ เราต้องมีจิตใจที่เหมาะสมจนเราพอใจ ขอรอบไปยังความรู้สึกอันสูงสุดของมนุษย์ คือเรารู้สึกเคารพตัวเอง เมื่อเรารู้สึกว่าเรามีดี มีส่วนดี มีความดี อยู่ที่เนื้อที่ตัวของเรา เราก็คือเคารพตัวเองถึงกับว่าอยากจะยกมือไหว้ตัวเอง

หรือบางคนอาจจะยกมือไหว้ตัวเองแล้วก็ได้ เพราะมีความพอใจ
เคารพตัวเองว่ามันช่างเต็มไปด้วยความดี

ที่นั่งอยู่ที่นี้ใครเคยเป็นอย่างนี้บ้าง ยกมือให้ดูที่ได้ไหม
ใครเคยพอใจตัวเองจนไหว้ตัวเองได้นี้ ใครเคยทำอย่างนี้ ขอ
ช่วยยกมือขึ้นมาให้เพื่อนเห็นที มันไม่มีอะไรที่จะอดทนระอา
ใจ รังเกียจ เกลียดชังตัวเอง มันพอใจเคารพตัวเราได้ตลอดเวลา

นี่มันจะทำได้แต่ผู้ที่มีธรรมะ รู้จักรธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ
เพียงพอ จึงจะมีตัวเองที่บริสุทธิ์ สะอาด สว่าง สงบ จนน่าไหว้
นึกชมตัวเองอยู่เสมอ นี่คือการเบิกบานอย่างยิ่ง ที่ว่าเราเคารพ
ตัวเองได้เมื่อไหร่ เมื่อนั้นเป็นความเบิกบานใจอย่างยิ่ง

ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มาอยู่ที่ตรงนี้ แม้พระพุทธเจ้าท่านก็
ทรงพอพระทัยในความเป็นพระพุทธเจ้าของท่าน จึงเรียกว่าเบิก
บานดุจดอกบัวที่บ้านนั้น เมื่อเรายังจะต้องมีความรู้สึกอีกอย่าง
ที่ถัดไป คือเชื่อตัวเองไว้ใจตัวเอง ไม่ลังเลในอะไร ๆ ของตัวเอง
เชื่อสมรรถภาพของตัวเอง เชื่อสิ่งที่เราต้องทำและทำแล้ว เรา
เชื่อว่ามันเป็นสิ่งที่เราสามารถทำได้ และเราก็เชื่อได้เลยว่าเรา
ทำได้แล้ว เพราะเราทำได้แล้วจริง ๆ นี่ก็เบิกบานอย่างยิ่ง

แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ต้องมาจากการบังคับตัวเอง เต็มวันเรา
ไม่บังคับตัวเอง เราปล่อยให้ตามกิเลส เขาเรียกว่าไม่บังคับตัว
เองก็คือไม่บังคับกิเลส ปล่อยให้ตามกิเลส มันก็เสียหายหมด
ไม่มีอะไรที่จะไหวตัวเองได้ ขอให้ทุกคนพอใจที่จะบังคับตัวเอง

แม้มันจะรู้สึกเจ็บปวดทรมานทุกข์บ้าง มันก็เป็นความเจ็บ
ปวดที่ดี เป็นการทนทุกข์ที่ดี เพื่อจะให้เอาตัวรอดได้และจง
พอใจบังคับตัวเองกันจงทุก ๆ คน นับตั้งแต่ว่าให้เล่าเรียนดี ให้
ประพฤติดี ให้ทำแต่ในสิ่งที่ควรทำ อย่าพลัดตกลงไปในอบายมุข
ถ้าไม่บังคับตัวเองก็พลัดตกลงไปในอบายมุข ตุ่มน้ำเมา เที้ยวกกลาง
คืน ดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการ
ทำการงาน ๖ อย่างมีอยู่ในหนังสือเรียน ในตำราเรียน

แต่ดูจะไม่มีใครจำ จะฝากไว้ในหนังสือ มันก็อยู่แต่ใน
หนังสือ นี่เอามาเป็นเครื่องรู้อยู่ตลอดเวลาและก็ปฏิบัติ ไม่ให้
พลัดตกลงไปในอบายมุขเพราะการบังคับตัวเอง การเรียนก็จะ
ดี การงานก็จะดี การอะไรก็จะดีหมด เรียกว่าดีทุกอย่าง ถ้ามี
การบังคับตัวเองให้อยู่ในร่องรอยของความรู้หรือความถูกต้อง

ฉะนั้นการบังคับตัวเองนั้นแหละ เป็นเครื่องสร้างความ

เบิกบานอย่างยิ่ง จะเรียกว่า มันเป็นความเบิกบานอยู่ในตัวเอง
ก็ได้ ให้คนที่มึนใจสูงถึงกับบังคับความรู้สึกของตัวเองได้ แล้ว
เขาก็เรียกว่ามันเบิกบาน มันไม่หุบ มันไม่เหี่ยว มันไม่เศร้า มัน
ไม่เหงา นี่คือการเบิกบาน ความเป็นผู้รู้ ความเป็นผู้ตื่น ความเป็น
ผู้เบิกบาน

นี่แหละคือความหมายของคำว่าพุทธะ พระพุทธเจ้า เรา
เป็นสาวกของพระองค์ เรียกว่าเป็นพุทธบริษัท เราได้รับ
ประโยชน์แล้วจากความเป็นพุทธบริษัทก็คือ ความเป็นผู้รู้
เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน มาสูงสุดอยู่ที่ความเป็นผู้เบิกบาน
ประโยชน์ของความเป็นพุทธบริษัทนะ มาสูงสุดอยู่ที่ความเป็น
ผู้เบิกบาน เบิกบานจริง เบิกบานถูกต้อง ไม่ใช่แกล้งทำบาน
หรือมาฉีกให้มันบาน เหมือนกับฉีกดอกไม้ อย่างนี้มันเป็นเรื่อง
หลอกลวง มันต้องเป็นความถูกต้องที่ดำเนินมาโดยลำดับ ๆ
แล้วเป็นความเบิกบานแห่งจิตใจ ก็มีความเบิกบานแห่งร่างกาย
ตามมาด้วย

ทุกอย่างเป็นไปได้ตาม กฎของอิทัปปัจจยตา

...

เมื่อตะกี้ก็ได้พูดถึงเรื่องกฎของธรรมชาติที่เราจะต้องรู้ที่เรียกว่า กฎของอิทัปปัจจยตา นี้เราจะต้องรู้ว่าทุกอย่างมันเป็นไปได้ตามกฎของอิทัปปัจจยตา มีอยู่ ๒ ฝ่าย คือฝ่ายที่ให้เสื่อมเสีย เป็นทุกข์ก็มี ฝ่ายให้เจริญรุ่งเรืองไม่มีทุกข์เป็นสุขก็มี

ทุกอย่างเป็นไปได้ตามกฎของอิทัปปัจจยตา เราจะต้องรู้เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วเราจะต้องรู้เพื่อจะไม่ไปหลงรักหลงเกลียด สิ่งที่เป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา เดียวนี้เรามีปัญหาอยู่ที่ว่าเรารักสิ่งนั้น เราเกลียดสิ่งนี้ เราก็โกรธขึ้นมา เราก็มีการกระทำชนิดที่ไม่น่าดู เมื่อโกรธ เมื่อเกลียด เมื่ออิจฉาริษยา

แม้ในทางฝ่ายที่ตรงกันข้ามคือ หลงรักก็เพราะเราไปหลงรัก เพราะไม่รู้ว่านี่มันเป็นไปได้ตามธรรมชาติ ตามกฎของอิทัปปัจจยตา เช่นว่า รูปที่สวยงาม เสียงที่ไพเราะ กลิ่นที่หอมของอโรย หรือสัมผัสอันเป็นที่ถูกใจ นี่มันเป็นไปได้โดยกฎของ

อิทัปปัจจยตา

เราไม่รู้เราก็ไปหลงรัก แล้วไปหลงรักจนถึงกับว่าไม่มี
ความรู้เหลืออยู่เลย มีแต่ความโง่ มันก็ทำผิดด้วยสิ่งที่เราไป
หลงรัก เข้าใจว่าทุกคนคงจะฟังออก ว่าเดี๋ยวนี้มีการกระทำผิด
เพราะความหลงรักในสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งความหลงรัก จนเกิด
การเสื่อมเสียอยู่ทั่ว ๆ ไป ในระดับที่เป็นอาชญากรรมทางเพศ

นี่ก็เป็นเรื่องการทำผิดในเรื่องของความหลงรัก ไม่รู้เรื่อง
กฎของธรรมชาติว่ามันเป็นอย่างนี้เอง เราจะมาพิจารณาดูให้
เห็นว่าไอ้ตัวร่างกายของเราก็ตีเป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา
สิ่งนอกกาย บ้านเรือน ทรัพย์สมบัติสิ่งของของเรา ก็เป็นไปตาม
กฎของอิทัปปัจจยตา

นี่จิตใจที่อยู่ภายในก็เป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา คน
เราแต่ละคนนั่งอยู่ที่นี่ มีส่วนประกอบคือ จิตใจอยู่ในส่วนลึก
เป็นประธานของกลุ่มร่างกายนี้ แล้วก็มีเนื้อหนังร่างกาย เป็น
ที่ตั้ง ที่อาศัย เป็นเหมือนสำนักงานที่ทำงานของจิตใจ นี่เราก็
มีร่างกาย ที่เกี่ยวกับร่างกายเราต้องมีเสื้อผ้า มันต้องมีบางสิ่งที่
ทำให้ร่างกายเป็นอยู่ได้ นี่สิ่งนอกกาย

นี่สิ่งนอกกายก็ดี ร่างกายก็ดี จิตใจก็ดี ทั้ง ๓ อย่างนี้ ล้วน
แต่เป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา ที่ว่าเมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้ก็มี ไช้
คนโง่ไม่เข้าใจ ก็หาว่าพระพุทธเจ้าตรัสอะไรฟังไม่ถูก หรือจะ
หาว่าบ้า ๆ บอ ๆ เสียอีก คือ ท่านตรัสว่าเพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึง
มี เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี

นี่ท่านตรัสเพื่อให้เราทราบว่ามันเป็นเพียงอาการของ
อิทัปปัจจยตา ไม่ใช่ตัวใช้ตนอย่างใดอย่างหนึ่งที่เด็ดขาดถาวร
อย่าไปหลงรักมันโดยความเป็นตัวตนอย่างใดอย่างหนึ่งที่ถาวร
ที่จะอำนวยอะไรให้แก่เราอย่างถาวร *อิทัปปัจจยตา แปลว่า
เพราะมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย*

ความที่มีสิ่งนี้เป็นปัจจัย ร่างกายที่นั่ง ๆ อยู่เนี่ย มันมีปัจจัย
อย่างใดอย่างหนึ่ง ประจุแต่งขึ้นมา แล้วประจุแต่งอยู่ มันจึงเป็น
คนคนหนึ่งที่นั่งกันอยู่ได้ทีนี้ ไม่ใช่มีตัวตนอันถาวร ที่จะบังคับ
เอาได้อย่างนั้นอย่างนี้ ให้เห็นว่ามันเป็นแต่สิ่งที่มีมา หรือเกิด
ขึ้นก็ตาม ตามเหตุตามปัจจัย เป็นกระแสเรื่อยไปไม่มีส่วนไหน
ที่จะควรเรียกว่าตัวตน

ฉะนั้นถ้านักเรียนทั้งหลายยังไม่เข้าใจคำว่า อนัตตา ไม่ใช่

ตัวตน ก็จึงเข้าใจเสียเถิด ท่านหมายถึงอย่างนี้ เพราะมันมีแต่สิ่ง
ที่กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย สิ่งนอกกายก็เป็นไปตามเหตุ
ตามปัจจัย เช่น กว่าจะเป็นเสื้อผ้าขึ้นมาได้ ก็ต้องมาจากที่มาของ
มัน เช่น ฝ้าย เช่น ขนสัตว์อะไรก็ตาม มีปัจจัยคือความต้องการ
ของคนไปทำมันขึ้น มันจึงเป็นเสื้อผ้าขึ้นมา และมันก็เป็นไปตาม
ปัจจัย คือมันจะเก่า มันจะชรา มันจะละลายหายสูญไปในที่สุด
นี่ก็ตัวอย่างของนอกกาย

ที่นี้ร่างกายนี้ มีบิดามารดาเป็นแดนเกิดเจริญขึ้นด้วย
อาหาร และก็เปลี่ยนไป เปลี่ยนไป จนมาอยู่อย่างนี้และก็จะ
เปลี่ยนไป เปลี่ยนไป จนได้เข้าไปอยู่ในโลง มันไม่มีความเป็น
ตัวตนที่พอใจแก่ใครโดยเฉพาะได้ มันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย
นี่ก็เรียกว่าเป็นไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา

ที่นี้จิตของเราก็เหมือนกันไม่เป็นตัวตนอันถาวรของมันได้
มันเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของจิต ทุกคนมีจิต รีบทำความเข้าใจ
รู้สึกในสิ่งที่เรียกว่า จิต เท่าที่จะรู้สึกได้ ไร้อันมันคิดนึกได้ มัน
รู้สึกได้นั้นแหละคือจิต มันเป็นทาสลึกลับอยู่ในธรรมชาติ มัน
เป็นสิ่งที่มิเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้น มันจึงปรากฏขึ้น มันจึงทำงาน

ทำหน้าที่ของมันได้ ปัจจัยปรุงแต่งจิตก็คือ สิ่งที่จะเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เรามีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สำหรับติดต่อกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์

พอเข้ามา สมมติว่าเข้ามาทางตา สวย แล้วก็เกิดความรู้สึกรักหรือพอใจ ไม่สวยก็เกิดความรู้สึกโกรธหรือเกลียด มีความรู้สึกเป็นตัวกูผู้รัก มีตัวกูผู้เกลียดและก็ได้แต่อย่างใจก็โกรธ ได้อย่างใจก็รักก็หลง ก็หึงก็หวง เหมือนกับคนบ้า มันไม่มีความสงบทั้งในส่วนของการรักและความเกลียด ต้องเข้าใจข้อนี้

ไอรักมันก็เขย่าจิตไปทางหนึ่ง ไอ์เกลียดมันก็เขย่าจิตไปอีกทางหนึ่ง ไม่เป็นความสงบสุข ไม่เป็นความเบิกบาน ต้องปราศจากความรู้สึกรัก ปราศจากความรู้สึกเกลียด จิตใจจึงจะเป็นตัวเอง เป็นอิสระเรียกว่ามันเบิกบาน มันสงบ มันเย็น เป็นนิพพาน อย่ายินดียินร้าย มันก็จะสงบเย็น เป็นลักษณะของนิพพาน

นี่เราก็มารู้เรื่องจิตใจ เป็นไปตามสิ่งที่เข้ามาแวดล้อมทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย หรือทางจิตใจเอง มันรู้สึกอย่างไร มันก็มีความหมายอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านสอน

ละเอียดลึกกว่าพวกที่สอนอยู่ก่อน เมื่อพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกนี้ ก็มีคนสอนอยู่ก่อน สอนอย่างอื่น สอนไปตามแบบของเขา

เช่นเขาให้ถือว่านี่คือโลก เหมือนกับที่เราจะเข้าใจเอาเองว่า ที่เห็น ๆ อยู่นี่คือโลก และนรกก็อยู่ใต้ดินลึกลงไปตายแล้วก็จะได้ไปเยี่ยม สวรรค์อยู่ข้างบนสูงสุดขึ้นไปตายแล้วก็จะได้ไปเยี่ยม พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ใต้ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นั้นแหละคือโลก

มารู้จักโลกตามแบบของพระพุทธเจ้ากันเสียบ้าง เพราะว่ามันก็เรียนรู้จักโลก แต่ตามที่สอนกันอยู่ในแบบเรียน โลกกลม ๆ แบ่งเป็นทวีป เป็นประเทศ เป็นอะไรที่ท้องถิ่นอยู่จนขึ้นสมองว่านั่นโลก แต่เดี๋ยวนี้พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าที่ตา ลิ้น หู จมูก กาย ใจ นั้นแหละคือโลกหรือมีโลก ตารู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางตา หูรู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางหู จมูกรู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางจมูก ลิ้นรู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางลิ้น ผิวหนังรู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางผิวกายผิวหนัง จิตใจรู้สึกอย่างไรก็เป็นโลกทางจิตใจ

ท่านกลับมาตรัสว่า โลกอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตามที่มันรู้สึกอย่างไร ถ้าเข้าใจข้อนี้จะดีมาก จะง่ายมากสำหรับศึกษา

ธรรมะ ถ้าไม่เข้าใจข้อนี้คงจะลำบาก ฉะนั้นลองพยายามเข้าใจตามคำสั่งสอนของพระองค์ว่า โลกที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันรู้สึกนี้เป็นโลกจริง โลกที่เราเห็นอยู่รอบตัวเรานั้นเป็นโลกหลอก เป็นภาพหลอก เป็นมายา เป็นภาพหลอก โลกที่เป็นภาพหลอกในโลกที่จริง คือสิ่งที่มาสัมผัสแล้ว รู้สึกอยู่แล้ว ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ถ้าเมื่อไรเราทำผิดพลาดในการสัมผัสสิ่งเหล่านี้ ก็เกิดความร้อนใจ กระทบกระวายเป็นระส่ำระสาย เหมือนกับไฟเผา นี้เรียกว่านรก นรกก็อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้าเมื่อใดเราทำถูกต้อง มีผลเป็นที่พอใจ ถึงกับว่าอยากจะให้ตัวเองได้ เมื่อตะกี้นี้ นั่นนะคือสวรรค์ สวรรค์อยู่ที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

เราอย่าตกนรกชนิดนี้ แล้วตายไปก็ไม่ตกนรกชนิดไหน เราจงได้สวรรค์ชนิดนี้ แล้วตายไปก็จะได้สวรรค์ทุกอย่างตามที่อยากจะได้ เพราะนั่นเรื่องหลังจากตายแล้วนั้นเก็บไว้ทีก่อนก็ได้ เพราะเรายังทำอะไรไม่ได้ ควบคุมไม่ได้ เราทำกันที่นี้เดี๋ยวนี้ที่เราควบคุมได้ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

อย่าให้มันกลายเป็นนรกขึ้นมา แต่ให้มันเป็นสวรรค์อยู่

แต่ถ้าเราเบื่อแล้ว เราก็อย่าเป็นทั้งนรกอย่าเป็นทั้งสวรรค์ มัน
ก็จะเป็นนิพพาน ในความหมายของนิพพาน คือหยุด คือเย็น
อย่าไปบ้าอย่างนรก อย่าไปบ้าอย่างสวรรค์ มันก็หยุด เย็น อยู่
ตรงกลาง มีลักษณะแห่งนิพพาน นี้ความเบิกบานอย่างยิ่ง

ในนรกคงเบิกบานไม่ไหว ในสวรรค์ก็เบิกบานด้วยความโง่
เขลา หลงใหล แต่พอสลัดทิ้งไปเสียให้หมด ทั้งนรกและสวรรค์ ก็
จะเบิกบานอย่างนิพพาน คือหยุด คือเย็น คือบริสุทธิ์ คือสะอาด
คือสว่าง คือสงบ นี่มันเบิกบานจริง

เบิกบานอย่างพุทธบริษัทมันอยู่กันที่ตรงนี้ เพราะพุทธะ
แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าต้องไปตกนรกก็ไม่ใช่พุทธบริษัท
ถ้าไปหลงสวรรค์อย่างที่เขาหลง ๆ กัน สวรรค์เนื้อหนังนั้นก็ไม่ใช่
เป็นพุทธบริษัท จะต้องอยู่เหนือปัญหาเหล่านี้จึงจะเป็นพุทธ
บริษัท ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราพูดก็ถูกต้อง

ท่านว่าสวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ แต่ลูกหลานไม่ค่อย
เชื่อ ก็สร้างนรกขึ้นได้เรื่อย ๆ มีความเร่าร้อน ออกจะหัก ออก
จะพัง จะแตกทำลาย กระจัดกระจายอยู่ตลอดเวลา นี้เพราะ
ไม่เชื่อว่านรกมันอาจเกิดขึ้นมาในใจ สวรรค์ก็เหมือนกัน

เราจะสร้างขึ้นได้ในใจ ไม่ต้องลงทุนไปเที่ยวหาตามไนท์คลับ ตามบาร์ ตามอะไรต่าง ๆ มันสร้างขึ้นได้ในใจ สวรรค์ในอก นรกในใจ ตรงกับที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้

แต่คนส่วนมากไปถือว่านรกอยู่ใต้ดินถึงต่อตายแล้ว สวรรค์อยู่บนฟ้า ถึงต่อตายแล้ว นั่นมันเป็นเรื่องเพื่อฝันเสีย มากกว่า เพราะไม่อาจจะถึงได้ ไม่อาจสัมผัสได้ แต่ว่าถ้ากลัวไว้ หวังไว้ก็ดีเหมือนกัน ในทางศีลธรรม ให้กลัวบาปเข้าไว้ ให้รักบุญเข้าไว้ เพื่อไปสวรรค์ ไม่ต้องไปนรก

แต่ถ้าดีกว่านั้น ต้องไม่ไปนรกกันที่นี้และเดี๋ยวนี้ และมี สวรรค์กันที่นี้และเดี๋ยวนี้ และบางเวลาก็จะมีนิพพานด้วย คือ ควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้ถูกต้อง อย่าไปเป็นผิดเป็น นรก อย่าให้ไปถูกชนิดที่เป็นสวรรค์ แต่ให้ถูกชนิดที่หยุดเป็น นรก หยุดเป็นสวรรค์ ก็เป็นความสงบ คือเป็นนิพพาน

นี่ความเป็นพุทธบริษัทสูงสุดอยู่ที่ตรงนี้ คือ สามารถ ควบคุม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไว้อย่างถูกต้อง จนมีแต่ความ สงบ เขาใช้คำว่า ไม่นินดีไม่นินร้าย คือไม่รัก และไม่เกลียดนั่นเอง รักก็เป็นทาษของความรัก เกลียดหรือโกรธ ก็เป็นทาษของความ

โกรธ ไม่เป็นทั้งสองอย่าง ก็อยู่ด้วยความสงบ

นี่จับเอาได้ที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อมันสัมผัสกัน
กับของภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์
เราเป็นพุทธบริษัท รู้แล้วก็ตื่นจากความงมงาย แล้วก็ทำให้มันสำเร็จ
แล้วก็เบิกบาน นี่เรารู้จัก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่มันรวมอยู่
ในคนคนหนึ่ง

ที่เราจะเรียกว่า การรู้จักตัวเอง ทุกคนบอกว่ารู้จักตัว
เอง แต่มันรู้จักแต่เพียงว่าลูกคนนั้น หลานคนนี่ ชื่อนั้น ชื่อนี้
นามสกุลนั้น นามสกุลนี้ เรียนโรงเรียนนั้น มันรู้เท่านี้ มันไม่รู้
จักตัวเองถึงขนาดว่า สิ่งที่กำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ตาม
อาการของปฏิจจสมุพบาท ก็ขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่ด้วยอำนาจของ
ความผิด ความถูก ทางอายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
นั่นเอง

เราทำผิดก็เป็นทุกข์ ทำถูกก็ไม่ทุกข์ นั่นก็เรียกว่า ขึ้น ๆ ลง ๆ
อยู่ ทำให้ถูกถึงที่สุดก็คือ ไม่ขึ้นไม่ลง ให้รู้จักตัวเองกันอย่างนี้
จนเห็นชัดว่าเราจะจัดตัวเองให้เป็นอะไรก็ได้ จะจัดตัวเองเป็น
นรกโครม ๆ ขึ้นมาก็ได้ จะจัดตัวเองให้เป็นสวรรค์ เป็นความ

สุข เป็นความพอใจ ยกมือไหว้ตัวเองได้ อย่างนี้ก็ได้

นี่จัดให้เป็นพระนิพพาน หยุดเย็นสงบตลอดเวลาก็ได้
มันขึ้นอยู่กับสิ่งเดียวคือ จิต เมื่อตะกั๊กบอกลแล้ว ทุกคน
พยายามรู้สึก รู้จักสิ่งที่เรียกว่า จิต ตามที่จะรู้สึกหรือรู้จักได้
อาตมาเชื่อว่า ทุกคนแม้จะเป็นเด็กอย่างไร ก็พอจะใคร่ครวญ
รู้จักได้ว่าเรามีจิตที่รู้สึกได้ คิดนึกได้ ไอนั้นแหละเป็นสิ่งที่เรา
ปรับปรุงได้ ทำให้มันเป็นจิตนรกก็ได้ ทำให้มันเป็นจิตสวรรค์
ก็ได้ ทำให้มันเป็นจิตนิพพานก็ได้

...

โลกอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
ตามว่ามันรู้สึกอย่างไร
ถ้าเข้าใจข้อนี้จะดีมาก
จะง่ายมากสำหรับศึกษาธรรมะ
ถ้าไม่เข้าใจข้อนี้คงจะลำบาก

...

อบรมจิต บังคับจิตของเรา ให้สัมผัส กับสิ่งที่เรียกว่าพระนิพพานหรือวิสังขาร

...

เดี๋ยวนี้เราไปเรียนกันแต่เรื่องอื่นนี้ ในโรงเรียน ในวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัย ไม่ได้สอนเรื่องจิต เรื่องบังคับจิต สอนแต่เรื่องอื่นทั้งนั้น สอนให้รู้หนังสือ สอนให้รู้อาชีพ แล้วก็จิตก็ยังติดอยู่นั่นแหละ ไปง่ ไปหลง ใ้อเรื่องสวย เรื่องงาม เรื่องเอร็ดอร่อย ไม่รู้ว่านี่มันเป็นสิ่งที่โง่เขลา คือไม่ควรจะไปหลง

ไปหลงเข้าแล้วก็เสียหายหมด การเรียนก็เสียหาย การงานก็เสียหาย ชีวิตตลอดชีวิตมันก็เสียหาย เราไปเรียนเรื่องจิตกันเสียบ้าง นี่เราอย่าเรียนกันแต่เรื่องอื่นตลอดเวลา อยู่ที่โรงเรียนก็เรียนเรื่องโรงเรียน มาที่นี้ในลักษณะอย่างนี้ ก็มาเรียนเรื่องจิตที่ไม่มีสอนกันในโรงเรียน

เราจะต้องรู้จักการอบรมจิตให้ถูกต้อง รู้ว่าเราจะสามารถควบคุมจิตให้ดำรงอยู่แต่ในลักษณะที่ถูกที่ควร เรามารู้จักจิตนั้นก็คือรู้จักตัวเอง ถ้าเราไม่รู้จักจิตก็ไม่รู้จักตัวเอง ให้รู้จักจิตว่า

เป็นอย่างไร อยู่ในสถานะอย่างไร มีดีชั่วอย่างไร เราจะจัดการกับมันอย่างไร ก็จัดการให้ถูกต้อง นี่เรียกว่ารู้จักตัวเอง เรียกว่ารู้จักดำรงจิต นั่นแหละคือดำรงตัวเอง

ในเรื่องการหาเงิน หาทอง หาเกียรติยศชื่อเสียงนั้น มันก็เป็นเรื่องข้างนอก เป็นเรื่องของกาย ดูให้ดี ถ้าทำผิดมันก็เป็นความทุกข์ แม้จะถูก แต่เอามายึดถือ ก็มันมาหนักอยู่บนศีรษะ มันหนักอยู่บนดวงจิตไอ้สิ่งเหล่านี้รับเข้ามาต้องถูกต้อง คือมีจิตที่ไม่ยึดถือ ไม่เอามาหนักอกหนักใจ เรื่องกิน เรื่องกาม เรื่องเกียรติยศชื่อเสียง ต้องไม่มาเป็นเรื่องหนักอกหนักใจให้แก่เรา

ถ้ามันหนักอกหนักใจแล้วอย่าเอาเสียดีกว่า บางทีจะพูดว่าตายซะยังดีกว่า มันไม่หนักอกหนักใจ ต้องทำให้ถูก อย่าให้มาหนักอกหนักใจ ด้วยเรื่องกิน ด้วยเรื่องกามารมณ์ และด้วยเรื่องเกียรติยศชื่อเสียง ซึ่งใฝ่ฝันกันนัก นี่เราไม่รู้โดยถึงที่สุดว่าจิตคืออะไร แต่เรารู้พอที่จะบังคับจิตได้ก็แล้วกัน มีสติสัมปชัญญะบังคับจิต ควบคุมจิต ว่าจงดำรงอยู่อย่างนี้ จงเป็นไปแต่อย่างนี้

การที่เราจะรู้จักว่าจิตคืออะไร เหมือนกับที่เราจะรู้จักวัตถุนั้นมันก็ยาก และก็ไม่ต้องรู้ถึงขนาดนั้น อย่างเรื่องไฟฟ้า

นี่เป็นเรื่องวัตถุ นักเรียนก็เคยเรียนมาแล้วเรื่องไฟฟ้ามากมาย จนใช้ประโยชน์แก่มั่นได้ แต่ก็ยังไม่รู้ตัวจริงว่าไฟฟ้านั้นคืออะไร เคยถามนักวิทยาศาสตร์ นักฟิสิกส์ เขาก็ไม่ตอบได้ว่าตัวจริงแท้ ๆ ของมันคืออะไร

เพียงแต่เขารู้จักวิธีทำให้มันปรากฏออกมา ให้แสดงตัวออกมาเป็นกำลังงาน เป็นอะไรก็แล้วแต่เราต้องการ เดียวนี้เราใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เรียกว่าไฟฟ้าอย่างมหาศาล ยิ่งกว่าสิ่งใด แต่เราก็ไม่รู้จักว่าตัวไฟฟ้าจริง ๆ ว่ามันคืออะไร ก็พอแล้ว รู้จักใช้สำเร็จประโยชน์ก็พอแล้ว เรื่องจิตนี่ก็เหมือนกัน ไม่อยู่ในวิสัยที่จะรู้จักตัวมันโดยถูกต้อง โดยตรง โดยสมบูรณ์ ว่าตัวมันคืออะไร แต่เรารู้วิธีที่จะทำให้ไม่เป็นทุกข์ก็แล้วกัน ก็เรียกว่าพอแล้ว

เรารู้เรื่องของจิตแต่เพียงแต่ที่จะไม่ทำให้มันเป็นทุกข์ ให้รู้จักตัวเองก็คือรู้จักจิตเท่าที่เราระจะควบคุมไว้ได้ อย่าให้เกิดปัญหาเป็นความทุกข์ขึ้นมา เราสามารถจะอบรมจิต บังคับจิตของเรา ให้สัมผัสกับสิ่งที่เรียกว่าพระนิพพานหรือวิสังขาร

ที่นี้จิตของเราสัมผัสแต่สิ่งที่เป็นสังขาร เป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์เพราะมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เดียวนี้เราจะอบรมจิตให้รู้จัก

เลยไปถึงสิ่งที่เรียกว่า วิสังขารหรือนิพพาน คือสิ่งที่ไม่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป มีความอยู่อย่างประหลาดที่สุด โดยไม่ต้องมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป มันอยู่ชนิดที่เป็นอนันตกาลเป็นนิรันดร ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปนี้

ทำจิตให้เข้าถึงสิ่งนั้นได้ ก็เป็นการบรรลุถึงพระนิพพาน อันสูงสุดของพุทธศาสนา และก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าที่จะควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้มีสติสัมปชัญญะเพียงพอ ไม่ไปหลงรัก และไม่ไปหลงเกลียด มี ๒ คำเท่านั้น อย่าไปยินดีที่ยั่ว ยินดี อย่าไปยินร้ายที่ยั่วให้ยินร้าย มันไม่รู้จะทำอะไรนอกจากสงบ เย็น หยุต เป็นความไม่เป็นทุกข์ เป็นที่สุดแห่งความทุกข์ ไม่มีความทุกข์ที่นี่ และมีเป็นอย่างนี้เอง เป็นนิรันดร

ถ้าเข้าถึงได้ก็เข้าถึงสิ่งที่ เป็นนิรันดร จิตนั้นก็ไม่ใช่หลงเอา สิ่งที่เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันไปเข้าถึงสิ่งที่ไม่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่างนี้เรียกว่า สัมผัสวิสังขาร เราสัมผัสกันอยู่แต่เรื่องของสังขาร คือเรื่องที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป มีความเป็นทุกข์ มีความไม่เที่ยงอยู่อย่างนี้

นี่มันก็ไม่ใช่ผู้เบิกบาน มันยังไม่เป็นพุทธบริษัทเลย เรายัง

ไม่เป็นพุทธบริษัทเลย ถ้าเรายังไม่จัดการกับจิตให้ถูกต้องถึงที่สุด
จนมีแต่ความเบิกบาน เรามาเป็นพุทธบริษัทกันให้ถูกต้อง เป็น
ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานให้ได้ เราพูดถึงความเป็นผู้เบิกบานถึงที่สุด
คือ เป็นพระอรหันตบุคคล ว่าอยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะทำได้

**ถ้าเรามีความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานแล้ว เราก็พูดได้
เต็มปากว่าเราเป็นอรหันตบุคคล ไม่ว่าใคร ผู้หญิง ผู้ชาย คนแก่
คนหนุ่มอะไรก็ตาม ถ้าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานได้แล้ว ก็เรียก
ว่าเป็นอรหันตบุคคล เรากล่าวว่าเป็นอรหันตบุคคลได้อย่างเต็มปาก
เราจะต้องเป็นให้ได้จะได้ไม่เสียชาติเกิดมาเป็นคำหยาบคาย
สักหน่อย แต่มันไม่รู้จะพูดอย่างไร ถ้าว่าเราเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิก
บานตามพระพุทธเจ้าไม่ได้ เราก็เสียชาติเกิดมา**

แต่บางคนก็คัดค้านว่าไม่เสียชาติเพราะเราได้เอร็ดอร่อย
สนุกสนาน หัวหกก้นขวิด ตามที่เราพอใจ เราไม่เสียชาติเกิด
มานั้นมันชาติของใครก็ไปคิดดูให้ดี มันไม่ใช่ชาติของพุทธบริษัท
ไม่ใช่ชาติของความเป็นพุทธบริษัท มันเป็นชาติของคนที่ไม่รู้ไม่
ตื่น ไม่เบิกบาน ยังหลับอยู่ด้วยกิเลส ไม่เคยตื่นจากหลับเลย

นี่คนในโลกก็มีอยู่ ๒ พวก คือ ผู้ที่ตื่นกับผู้ที่ไม่ตื่น เขายัง

หลับอยู่ก็ทำไปอย่างคนหลับ ก็มีปัญหา มีความทุกข์ ทำความ
ทุกข์ให้แก่ทั้งตัวเองและแก่ผู้อื่น นี่เรายังเป็นพุทธบริษัท ไม่
ทำความทุกข์ให้แก่ตัวเอง ไม่ทำความทุกข์ให้แก่ผู้อื่น เราก็ต้องรู้
เรื่องนี้ เราควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อได้สัมผัสรูป เสียง
กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์

อย่าให้ไปหลงรัก ในกรณีที่มีมันยั่วให้รัก อย่าไปหลงเกลียด
หลงโกรธ ในกรณีที่มีมันยั่วให้เกลียดให้โกรธ ให้อยู่ในสภาพที่ปกติ
นี้เรียกว่า ควบคุมได้ ไม่เกิดตัวกู ของกูพลุ่งพล่านขึ้นมา สำหรับ
จะรักหรือสำหรับจะเกลียด อย่างที่เป็นปัญหาอยู่ในโลกทุกวันนี้
เป็นไปตามอำนาจของกิเลส แล้วก็ทำลายตัวเอง ทั้งหญิงทั้งชาย
ทั้งคนหนุ่ม ทั้งคนแก่ ทำผิดเกี่ยวกับเรื่อง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ไม่ตำรงไว้ให้มันถูกต้อง เพราะว่าเขาไม่รู้เรื่องของปฏิจจ-
สมุปบาท ไปสนใจหาโอกาสค้นคว้าศึกษาเรื่องปฏิจจสมุปบาท
อย่าเห็นเป็นเรื่องของความลึกซึ้งเกินไปไม่ถูกไม่เกี่ยวกับเรา มัน
เกี่ยวกับเราเพราะเนื้อตัวของเรา เป็นไปตามกระแสแห่งปฏิจจ-
สมุปบาท จิตใจของเราก็เป็นไปตามกระแสแห่ง ปฏิจจสมุปบาท

โลกนี้ทั้งโลกก็เป็นไปตามกระแสแห่งปฏิจจสมุปบาท ซึ่ง

มันมีกฎของมันอย่างนั้น เรา รู้จักแล้วสามารถจะควบคุมไม่ให้ เป็นไปในทางฝ่ายความทุกข์ แต่ให้เป็นไปในทางฝ่ายที่มันหยุด หรือมันสงบแห่งความทุกข์ นี่คือผลของความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้ เบิกบาน

ขอให้ทุกคนรู้จักประโยชน์ของความ เป็นพุทธบริษัท เพราะมันมีอยู่ที่ตรงนี้ การเป็นพุทธบริษัท ก็คือ สามารถตัด ปัญหาทั้งปวงได้ ไม่ให้มนุษย์มีปัญหาหรือมีความทุกข์ ฉะนั้น จึงหวังว่า นักเรียนทั้งหลาย นักศึกษาทั้งหลาย ครูบาอาจารย์ ทั้งหมด จะได้สนใจในความ เป็นพุทธบริษัทของตนนี้ให้มากขึ้น ไปเป็นพิเศษ คือมันถูกต้องยิ่งขึ้น ถูกต้องยิ่งขึ้น จนมีความ เป็น พุทธบริษัทที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เรื่องมันก็หมดนะ ไม่ต้องแห่ กันมาที่สวนโมกข์ให้ลำบาก

จะมีความเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้องและสมบูรณ์ มันก็เป็น ไปได้ในตัวเอง นี่อาตมาขอฝากข้อแนะนำไว้แบบนี้ ว่าจงทำ อย่างที่เป็นพุทธบริษัทให้สมบูรณ์ โดยนัยยะหรือวิธีการย่อ ๆ พอเป็นสังเขป อย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็จงมีความรู้ที่เพียงพอ มีการปฏิบัติที่เพียงพอ แล้วก็ได้รับผลของการปฏิบัติ

ปฏิบัติคือ ควบคุมตนเอง ควบคุมจิตของตนเอง อย่าให้
ตกไปในทางฝ่ายยินดียินร้าย ที่ต้องมีปัญหา มีความทุกข์ ให้
อยู่ที่ความสงบ ไม่ต้องยินดียินร้าย ไม่ต้องฟู ๆ แสบ ๆ แล้ว
ก็สบาย แล้วก็คือเบิกบาน อย่างน้อยก็ขอให้ได้รับความเบิก
บานตามทางของธรรมะ คือมีจิตใจที่แจ่มใส สงบเย็น เป็น
ความสะอาด สว่าง สงบอยู่

นี้อาตมาได้พูดถึงประโยชน์ของความเป็นพุทธบริษัท
พอเป็นแนวสำหรับสังเกตและศึกษา พอสมควรแก่เวลาแล้ว
ก็ขอยุติและฝากความหวังว่าท่านทั้งหลาย จงเป็นพุทธบริษัท
ให้ถูกต้อง และได้รับประโยชน์จากความเป็นพุทธบริษัทให้
สมบูรณ์ และขออวยพรให้ท่านทั้งหลาย จงมีความเคารพตัวเอง
มีความเชื่อตัวเอง บังคับตัวเอง ให้สามารถในการทำอย่างนี้ ให้
กล้าหาญในการทำอย่างนี้ และทำให้ได้ เรื่องก็จะหมด คือ หมด
ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ของเรา ให้มีความสุขอยู่ทุกทีพา
ราตรีกาลเทอญ ขอยุติการบรรยายนี้ไว้แต่เพียงเท่านี้.

ฟังดูมันอาจจะมืดหรืออาจจะลึกลงบ้าง แต่ไม่ต้องกลัว
พยายามเถอะ มันก็จะสว่างออกมา มันจะตื้นขึ้นมา จะเข้าใจ
ได้ จะปฏิบัติได้ ฟังดูครั้งแรกคล้าย ๆ กับว่าจะลึกลงไป จะ
ยากเกินไป จึงมีดมนอยู่ ใช้เวลาทั้งหมดแก้ไขข้อนี้ให้มันแจ่ม
แจ้งออกมา ให้มันตื้นขึ้นมา ให้มันง่ายขึ้นมา ให้เราปฏิบัติให้ได้

แล้วก็จะได้ประโยชน์ในการที่ได้เกิดมานี้ เต็มที่ถึงที่สุด
ไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และพบพระพุทธศาสนาไม่มี
อะไรดีกว่านั้น นี่พุทมนั้นเป็นเหมือนกับว่าบัญญัติเฉพาะ แต่ที่
จริงมันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ให้เป็นไปตามธรรมชาติ ได้ลุ
ถึงจุดนี้ของธรรมชาติแล้วก็หมดปัญหา ที่ใช้คำว่าพุทธบริษัทก็
บัญญัติขึ้นสำหรับจะได้ยึดเป็นหลักปฏิบัติเท่านั้นเอง แต่โดยที่
แท้แล้วมันเป็นเรื่องของธรรมชาติอันเด็ดขาด อันสูงสุดอยู่ใน
ตัวของธรรมชาติ.

...

รู้จักจิตนั้นก็คือรู้จักตัวเอง

ถ้าเราไม่รู้จักจิตก็ไม่รู้จักตัวเอง

...

...

การเป็นพุทธบริษัท ก็คือ
สามารถตัดปัญหาทั้งปวงได้

...

ถ้าเรามีความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น
ผู้เบิกบานแล้ว เราก็พูดได้เต็มปาก
ว่าเราเป็นอริยบุคคล ไม่ว่าใคร

...

ธรรมะใกล้มือ

BIA

ISBN 978-616-7574-70-7

